

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre ... 4 frt.
Félévre ... 2 „
Negyedévre ... 1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjajukért kapják.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkeik,
mint az előfizetési pénzek a „Köz művel-
dés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a
várbá küldendők.

XIII. LEO pápa ő szentségének leg- ujabb encziklikája a szabadságról.

(Vége.)

Azt is nagyban magasztalják, amit a lelkiismeret szabadságának neveznek, amelyet ha úgy értenek, hogy mindenki tetszése szerint imádkozhat Istent, vagy nem, a fenti érvekkel eléggé meg lehet czáfolni. De akként is érthető, hogy szabadjon az embernek lelkiismereti kötelességből akadály nélkül követni Isten akaratát és parancsait az államban. S ez az igazi, az Isten fiaihoz méltó szabadság, amely leginkább védi meg az ember méltóságát; föltötte áll minden erőszak és igazságtalanságnak, ezt kedvelte és akarta az egyház mindenha. Ilyen szabadságot követeltek maguknak állhatatosan az apostolok, vitatkoztak érte az apologeták, és a vértanúk nagy számban vérrükkel szentelték meg. És méltán, mert e keresztény szabadság igazolja, hogy Istennek van a legnagyobb és legigazságosabb hatalma, és hogy ez az emberek Isten iránti első és legfőbb kötelessége. Semmije sem közös a lázadó és engedetlen lélekkel; s semmikép sem gondolható, hogy megtagadná az állam iránti engedelmisséget, mert parancsolni és engedelmisséget követelni annyiban van jogában emberi hatalomnak, amennyiben nem ellenkezik Isten hatalmával, maradva Isten által előszabott határai között. De mikor olyant parancsolnak, ami világosan ellenkezik az isteni akarral, akkor eme mértéktől, messze eltérnek, összeütközésbe jönnek az isteni tekintélylyel; tehát helyes akkor, ha az engedelmisséget megtagadják.

Ellenben a liberalizmus hívei, akik az államhatalmat végtelenül erőssé és korlátlaná teszik, s hirdetik az élettről, hogy azt Istenre való minden tekintet nélkül kell eltölteni, a vallással és becsületességgel összekötött szabadságot fel nem ismerik; s ha föntartásáért valami történik, arra igazságtalanul mondják, hogy az állam ellen és jögtalanul történt. De ha az igazat bevallanák, nem volna

olyan rettenetes uralom, amelynek nem kellene alávetve lenni, s melyet el ne kellene tűrni.

Buzgóan óhajta az egyház, hogy az állami és társadalmi rendbe élettellenesen vétessenek be azon keresztény elvek, a melyekről megemlékeztünk. Igen hathatósak ezek e korszak bajainak orvoslására, amelyek súlyosak! nem csekély számban vannak és amelyek nagy részt éppen azon szabadságokból származtak, ameyet annyira magasztalnak, s a melyekben a közüdv és dicsőség megannyi magvait látták. Az eredmény megcsalta a reményt. Üdvös és kellemesek helyett, keserű, rothad gyümölcsök teremttek. Ha gyógyszer keresnek, az egészséges elveket hozzák vissza, amelyekről egységyedül várható bizalommal a rend föntartása, s így az igazi szabadságnak védelme. Az egyház mindazonáltal anyai tekintettel becsüli az emberi gyöngesség nagy súlyát; s hogy milyen az, amelyet korunk és társadalmunk iránya vonzol, azt nagyon jól tudja. Ez okból csak az igazat és becsületest keresvén, nem vonakodik attól sem hogy az államhatalom az igazság és igazságosságtól eltérjen, tudniillik nagyobb rossz elkerülése végett, vagy a jó föntartása és megszerzése végett. Maga a gondviselő, mindenható s véghetlen jószágú Isten megengedi, hogy rossz legyen a világon, részben, hogy a nagyobb jó meg ne akadályoztassék, s részben, hogy nagyobb bajok ne támadjanak. Az államok kormányzásában üdvös a világ kormányzóját utánozni; s minthogy egy-egy rosszat emberi tekintély megakadályozni nem tud, „sokat kell engednie és büntetlenül hagynia, amelyeket helyesen az isteni Gondviselés büntet meg“ (szent Ágoston az akarat szabadságáról I. 6. 14.). Ilyen viszonyok között, a közjó végett, de csak e szempontból az emberi törvénynek kell és lehet türelemmel viseltetni a rossz iránt, de lényege szerint nem helyeselheti vagy kívánhatja ezt; mert a rossz lényegében véve a jónak hiánya, ellenkezik tehát az általános jó eszméjével, amelyet a törvényhozónak legjobb képessége szerint kell akarni és védelmezni.

S e részben is utánozza Istent az emberi törvény, aki azáltal, hogy megengedi, hogy rossz történjék a világon, evvel „nem akarja, hogy rossz történjék; és nem akarja, hogy az ne történjék; hanem meg akarja engedni, hogy történjék, s ennek jó eredménye van“ (Szent Tamás p. I. qu. XIX. 9. 3.) Az anyagi tudósnak e véleménye röviden magában foglalja a tant a rossz türeséről.

De el kell hinní, ha alaposan akarunk itélni, hogy minél több roszt kénytelen az állam tünni, annál távolabb áll az állam legjobb fajtájától, és a roszt türesét, a politikai okossághoz tartozólag, azon korlátokkal kell körülvenni, amelyeket a közüdv követel meg. S ha kárt szenved a közüdv, s ha az államot nagyobb rosztba dönti, nem szabad ama türelemmel élni, mert itt a jónak reménye teljesen hiányzik. Ha pedig az állam különleges viszonyai azt követelnék, hogy az egyház megnyuzodjék több modern szabadságban, nem mert inkább óhajtja azokat, hanem mert megengedhetőbbnek tartja, s jobb idők bekövetkeztével a maga szabadságát alkalmazná, s tanácsos, in-telemmel törekednék, amint kötelessége, Isten által reá ruházott hivatását teljesíteni: az emberek örök üdvének előmozdításával. Az azonban örökké igaz marad, hogy ezen általános szabadságot nem lényegénél fogva kell megkivánunk, mint többször mondtuk, mert a ni hamis, igaz nem lehet. S ami a türelmességet illeti, csodálatos, hogy mennyire távol állanak az egyház okosságától és igazságos fölfogásától azok, akik a liberálisust vallják. Mert mindenféle dologban korlátlan szabadságot adva a polgároknak, meghaladja a mértéket, s oda törekeshnek, hogy senmivel jobban nem tüntetik ki az igazságot és becsületességet, mint a tévedéseket és gonosziságot. Az egyházat pedig, az igazság oszlopát és boltozatát, az erkölcsök romlatlan tanítóját, mert a türelmesség e féktelen és bünös fajtáját állhatatosan, mint kell, visszautasítja, s alkalmazását tiltja, avval vádolják, hogy gyöngéd türelmessége nincs; de ezt nem meggyőződésszerűleg valják, mert önmagukat hazudtolják meg, amidőn gyakran esik meg, hogy a türelmesség hánytorgatásával ravaszul és makacsul viselkednek az egyházzal szemben, s ők, akik mindenféle szabadságot osztogatnak, az egyházat vonakodnak szabadságában meghagyni.

Körlevelünk következményeiben röviden és világosan a következőkben foglalható össze: szükséges, hogy az ember teljesen Isten örök és igaz hatalmában legyen; az emberi szabadság tehát Istennek való alárendeltség nélkül semmiképen sem érthető. Tagadni Istennek ez uralmát, vagy elviselni nem akarai, nem szabad emberhez illő, s lázadó módjára visszaélés a szabadsággal; s a lelkületnek ez irányából származik a liberáliszmus fővétké. Ennek többféle fajtája van, mert az akarat nem csak egy módon, nem csak egy fokkal térhet el az engedelmességtől, amely Istennek, vagy hatalma részeseinek tartozik.

Isten uralmát megtámadni és minden engedelmisséget megtagadni az állam, vagy család ügyeiben: a leginkább kárhoztatandó fölforgatása a szabadságnak, s a liberalizmus legveszedelmeseb fajtája; s erről kell érteni azokat, amiket eddig mondtunk.

Közel jár ehhez azoknak tana, akik bevallják, hogy Istennek kell rendelve lennünk, akinek hatalma hozta létre a világot, de ugyanők a hit és erkölcs szabályait, amelyeket a természet nem fog föl, vakmerően visszautasítják, vagy legalább is azt állítják, hogy azokkal különösen az államnak nem kell törődnie. Főntebb láttuk, hogy ezek is mennyire tévednek, s hogy mennyire következtelenek. S e tnből, mint forrásból származik az a veszedelmes vélemény, hogy az egyházat az államtól el kell választani; pedig ellenkezőleg világos, hogy ezen ikerhatalmaknak, amelyeknek más a hivatásuk és más a méltóságuk, tevékenységükben és cselekedeteikben egymás közt egyetértően kell megegyezniök.

Ebből folyik azután még kétféle vélemény. Többen az egyházat teljesen el akarják választani az államtól, úgy hogy a társadalom minden vonatkozásában, intézmények, erkölcsök, törvények, hivatalok és közoktatásban az egyházat annyiban kellene venni, mintha nem léteznék; s legfőlebb megengednék az egyes polgároknak, hogy ha kedvük tartja, a vallással is törődhetnek. Ezek ellen minden érveink használhatók, amelyeket az egyház és állam szétválasztására hoztunk föl; hozzáítve, hogy képtelenség, hogy a polgár tisztelje az egyházat, ha az állam semmiben sem veszi.

Mások az egyház létén nem ütköznek meg; s ezt nem is tehetik; de mégis elveszik tőle a tökéletes társaság jogait és természetét, s kijelentik, hogy ne a áll hatalmában törvényeket hozni, itélni, büntetni, hanem legfőlebb rábeszélni, meginteni, és igazgatni azokat, akik önkénytelen rendelik magukat alája. Ezen isteni társaság természetét tehát tanukkal megbántják, tekintélyét, tanító hivatalát, működési képességét megszorítják, míg az államhatalom hatáskörét annyira kitágítják, hogy mint bármely társaságot, az isten egyházát is az államnak rendelik alá. Ezeknek megczáfolására hathatóság az apologetika érvei, amelyekre nem mulasztottuk el figyelmeztetni Inmortale Dei kezdetű körlevelünkben; amelyből kiviláglik, hogy Isten rendelte, hogy az egyház tökéletes társaság legyen ennek természetével és törvényszerű jogaival.

Többen ismét nem helyeslik az egyház és államnak szétválasztását; de mégis azt követelik, hogy az egyház alkalmazkodjék a korszellemhez, és hajoljon meg azok előtt, amiket az államok kormányzásában manapság a politikai okosság megkövetel. Becsületes e vélemény, ha azon igazságos óhajtással jár, amely az igazság és igazságosság-gal megfér; hogy t. i. valami nagy jó kedvéért az egy-

ház elnéző legyen, s adja meg a kornak azt, amit szent hivatásának föntartása mellett megadhat. De másként van ez ama tanokkal, amelyeket az erkölcsök sülyedése és különféle előítéletek hoztak be. Egy korszak sem nélkülözhet vallást, igazságot, igazságosságot; s midőn e szent és nagy dolgokat Isten az ő egyházára bízta, idegenszerű volna akarni, hogy ami téves vagy igazságtalan, azt őszintén el-tűlje, vagy megegyezék abban, a mi a vallásnak ártalmas.

A mondottokból tehát következik, hogy nem szabad kérni, védeni, gondolni, adni, tanítani, vagy írni a vallások korlátlan szabadságáról, mint olyan jogról, amely az embert természeténél fogva illetné meg. Mert ha ezt a természet adta volna, jogunkban állna szembeszállani Isten hatalmával, s más törvénnyel nem is lehetne szabályozni az emberi szabadságot. Hasonlóképen következik, hogy az e fajtájú szabadságokat igazságos okokból tűrni lehet, meghatározza azonban a korlátokat, nehogy féktelenséggé fajuljon el. Ahol pedig meg vannak szokva e szabadsághoz, avval helyes cselekvés szempontjából éljenek az emberek, és ugyanazt tartásukról, amit az egyház. Mert minden szabadságot törvényszerűnek kell tartani, ha nagyobb alkalmat ad és lehetőséget becsületes dolgok művelésére; de különben nem.

Ahol olyan hatalom uralkodik, hogy az államot erőszakkal elnyomja, vagy az egyháznak kellő szabadságot nem ad, szabad az államnak másféle berendezését követelni, ami szabadsággal járjon; mert ekkor nem ama vétkes és korlátlan szabadság után ábitoznak, hanem némi könnyebbülést, a közjüdv kedvéért, kívánnak, s csak azt akarják, hogy ahol szabad dolgokat elkövetni, ott a becsületes életnek lehetősége se vonassék el.

Sőt népakarattal mérsékelt államot inkább akarni, magában véve nem kötelességellenes, de a katolikus tanak föntartásával az államhatalom keletkezésére és kezelésére vonatkozólag. Különféle államformák közül egyiket sem veti vissza az egyház, csak hogy magukban véve alkalmasak legyenek a közjó elérésére; de az egyes államokat a természet parancsához képest minden jog, de különösen az egyház jogainak tiszteletével kívánja szervezve.

Becsületes dolog az állam ügyeivel foglalkozni és törődni, kivéve, hol más intézkedés történt különleges viszonyok folytán; sőt helyesli is az egyház, hogy az egyesek a közjót mozdítsák elő, és hogy mindenki tehetőségeihez képest föntartsa, védelmezze és gyarapítsa az államot.

Azt sem kárhoztatja az egyház, ha a nép külső nemzetnek vagy korlátlan uralkodónak szolgálni nem akar; ha ez az igazságosság föntartásával eszközölhető. Azokat sem korholja, akik azt akarják, hogy az államok a maguk

törvényeivel éljenek, és a polgárok minden előnyére számoljanak a közjólétnek. Hűséges pártfogója volt az egyház mindenkor a nem féknélküli polgári szabadságoknak; ezt leginkább az olasz városok bizonyítják, amelyek dicsőséget, boldogulást, gazdagodást nyertek városi szerkezetük mellett, amikor az egyház üdvös ereje közakarattal hatolt be az állami élet minden részletébe.

Ezeket biztuk reátok Tisztelendő Testvérek apostoli hivatalunkhoz képest a hit és ész világánál: ti Velünk együtt munkálkodva, azok a legüdvösebb gyümölcsöket fogják hozni. Mi szívünk alázatosságában Istenhez emelkedünk, és buzgóan kérjük, hogy tanácsával és bölcsességével kegyesen támogassa az emberiséget, hogy t. i. ez erényekben gazdagon ilyen fontosságú dologban az igazság ragyoghasson előttük, s következőleg ennek megtelelőleg állhatatossággal éljenek mindenben: a magán, a családi és az állami életben. Ez égi kegyek zálogául és jó akaratunk tanuságául adjuk Reátok, Tisztelendő Testvérek apostoli áldásunkat, a papságra és népre, amelyeknek vezetői vagytok, szeretetteljesen adjuk az Urban.

Kelt Rómában, szent Péternél 1888. június 20 án pápaságunk tizenegyedik évében.

XIII. LEO pápa.

Karcolatok

a magyar nemzet második évezredének küszöbén.

A pénzügy.

Nincs folt, nincs fájdalom érzet, nincs képzelet, nincs honfi tűz lobogó lángjától hevített lelki erő, mely elég élenken tudná ecsetelni azon szomorú pénzügyi állapotot, azon irtózatot örvényt, azon általános nemzeti, társadalmi nyomort, a melybe a mai uralkodó liberális gazdálkodási rendszer sodorta szegény hazánkat.

Az eddig titkolt és leplezgetett helyzet rendkívüli komolyságát és nehézségét, ma már a nemzetrontó politika szolgálatában álló fő- és félhivatalos lapok maguk világitják meg, tudatván az egész világgal, hogy 1885. és 1886-iki deficit, 1887-iki pénztári szükséglet, népfelkelés, quota járulék oly nagy összeg beszerzését igénylik, minőről a beavatatlanok még csak nem is álmodhatnak. S a béke fentarthatása esetén is, — „ha csak a legrövidebb idő alatt — mondja a P. Lloyd — gyökeresen meg nem változik államháztartásunk egész rendszere, nincs pénzügyminiszter, bárki legyen is az, a ki képes volna feltartóztatni azt a válságot, melytől a nemzet politikai lét garanciái sem maradhatnak menten.“

A „Neue Freie Presse“ pedig a többek közt így ír: „Most Tisza ur saját magának főkincstárnoka; szükségesnek tartotta, hogy a pénzügyi tárca terhei alá saját vállait tartassa, átvegye Szapáry örökét, ki az összedülőben lévő rendszernek törmelékéi közül a nyugalom révébe vezetett. A rés, mely a magyar budgeten tátong, oly nagy, hogy valóban kétséges, ha valjon képes lesz-e azt betölteni a „liberalis“ többség vezére.

Az utolsó évnegyed pénzügyi kimutatása a legsumorítóbb az eféle okmányok között, melyek valaha napvilágot láttak s a monarchia minden polgárának — aki igényt tarthat, hogy itéljen a helyzet fölött, — tekintet kell vetnie az aggasztó számadásokra. Az elköltött összegek az utóbbi időkben csaknem kétszeresei voltak annak, amit a parlament megszavazott.⁴

Az adóképesség az adók tulfelcsigázása miatt óriásilag alászállott.

Szláv koronaőr pedig azt mondá a kereskedelmi palota póthitelénél: „Ha ez a gazdálkodás i y tart, kölcsönre-kölcsön, adósságra-adósság halmaztatik . . . az előzékeny pénzügyi nagyhatalmasságok éppen abban a pillanatban lesznek tarózkodókká velünk szemben, amelyben a monarchiának becsületeért, érdekeiért, integritásáért kell sorompóba lépni. . . Magyarország komoly váiponthoz ért.“

E borzasztó hanyatlásunk első forrása — amint a földművelés, ipar és kereskedelemnél, melyekkel a pénzügy elválaszthatlanul összefügg -- érintve lön, Ausztriának Magyarországgal ellen előidőktől fogva üzött gyarmatosító, ezt — sőt önmagát is — gyöngítő szerencsétlen politikájában, kormányaink s főkép a Tisza-kormány azon megbocsáthatlan, nemzetellenes bűnében, melylyel e politikát ápolva azzal mai nap sem akar szakítani, azaz a kiegyezési alkuban van.

Hiába jelölé ki Széchenyi a reformok sorrendjében elsőnek az anyagi haladás lehető függetlenítését. Hiába áll előttünk Keletindia és Irhon, melyeket Anglia nyomoru gyarmatokká tett, — s melyek sorsa más helyütt érintve lön. „Sok bajnak forrása — mondja egy jelesünk — a modern nemzet gazdaságtan azon hibás felfogása, hogy e két szót: *forgalom* és *kereskedés* — összezavarja, holott az elsőnek emberei az embertársakkal, az utolsónak eszközöi ellenben az emberek számára való javcsérét tartják feladatuknak. A forgalom cél, a kereskedés a forgalom eszköze. Minél közelebb van egymáshoz a termelő és fogyasztó, annál kevesebb szükségök van az elősdi kereskedőkre s annál nagyobb az erő a forgalom fenntartására s viszont.“

E két elem s következőleg a forgalmi fenntartó erő Ausztria századokon át üzött s alkotmányos szabadelvű államférfiaink „nem bánom“-ságával fejlesztett azon politikája által, hogy „hogyan ragadhassa el előlünk a diplomaczián és hadügyön kívül a kenyeret is“, — minden szívósságunk és „apáink nem adószunk“ pénzügyi politikája daczára liberalis kormányunk dicsőségére ma, amint egy 400 milliót tevő államdeficitben és emellett egy századdal visszaelőkött elmaradottságunkban egymástól teljesen az elősdiék által elszigeteltnek és hozzáférhetlennek bizonyult. A forgalom *eszköze*, az érték jegye: a pénz az ipar és kereskedelemben viszony visszaéléseknek kitéve az uzsorapénzzel kereskedés, pénzcsinalás stb. által a roppant nyomor előidézője lett.

Deák mély bölcsesége látván, hogy Ausztria iparunk és gazdaságilag fejletlen hazánkra aránytalanul kirótt adóval a fejszét nemzeti életünk és létünk fájára mérte, hogy hazánkat a további sülyedéstől megóvjá, erős nemzeti kereskedelmet, iparos és földműves középosztályt teremtsen s a haza gazdasági és pénzügyi kormányzatának független-

ségét biztosítsa: a nemzet iránti kötelességének találta a kiegyezést. Így jött létre a szabadkereskedés elve mellett — kísérletképen — öt évre a közös vámterületi szerződés, törvényileg biztosítva, hogy az öt év múltán önálló vámterületet fogunk felállítani.

De Ausztriának csödmondása a kiegyezés után hazánk gazdasági jogkörét megsértvén, visszaszorultunk a régi módszer iájába s megtanulva, hogy a közös vámterületben nem szabadulhatunk ki gyarmati állapotunkból, arra ébredtünk, hogy a vámon és közvetett adókon legkevesebbet 30 milliót veszítettünk évenként; emellett 4.200.000 frt értéket a kincstár javaiból befektettünk, s már 1874-ben 230 milliót adva a külföldnek s főkép Ausztriának, amí helyett mást nem kaptunk, nem maradt egyéb számunkra, mint az adósság csinálás.

Akkor Tisza azt kiáltotta: le a Deákpárttal, jobban nyuza a nemzetet, mint az abszolutizmus. És hogy kormányra juthatott? Nemhogy megmentett, fenntartott volna valamit, hanem feladott mindent, a mi a magyar nemzet állami létének feltételeül szolgálhatott volna. „Pillangó nem változik oly hirtelen bábbá, mint Tisza közjogi meggyőződése“, jegyzi meg egy jeles hazánkfia, ki így jellemzi a mai helyzetet: „a kincstár üres lett, az állam mindinkább mélyebbre sülyedett az adósság posványaiába; a földbirtoκος rohanva pusztult az elviselhetetlen terhek alatt, az iparos elhullt a közös vámterület mohácsi harczában, Ausztria érdeke, parancsa érvényesül mindenben; mi fizetjük busásan s mégis ő uralkodik rajtunk; az önálló (?) magyarkormányának ő ad irányt pénzügyi, közlekedési és kereskedelmi téren, szóval nemcsak kül- és hadügyi, hanem gazdasági, pénzügyi politikánk is cifra nyomorúság. „Fenn az ernyő, nincsen kas“, komedia, ha mégis tragedia nem volna, helota állapot. De veszélyes, nemcsak ránk, hanem Ausztriára is; mert kábaság azt hinni, hogy e monarchia a maga egységét, nyugalalmát és nemzetközi erejét gazdaságilag elnyomott szegény Magyarországgal biztosíthatja.“

Anyagi hanyatlásunk egy másik oka a már érintett bécsi alkun s időnként kárunkra mindig létünk egyik-másik feltételeinek feladásával történt kiegyezéseken kívül a legkegyetlenebb és legzsarolóbb adórendszerünkben s drága felhajtásában van, melyhez hasonlót ma Európa egyik állama se mutat fel.

Tisza míg ellenzéki képviselő vala, a nemzet végliszegényedését látta az egyenes adók emelésében, s mióta miniszter lett, az egyenes adók 31 millióval emelkedtek. S ma a fejlett iparral és hatszor nagyobb fogyasztási jövedelemmel bíró Ausztriával egyenlő egyenes adót fizetünk. De az adóemelés nálunk ma a Danaidák hordájává lett. A nyomort neveli, de az állam pénzügvén nem enyhít.

Tisza, ki 1875. kiadási budgetünket elviselhetlennek mondá; az állam tiszta jövedelmét: 120-ról 190, kiadásait: 235-ről 340 millióra emelte! 1868-ban 120 millió jövedelem kezelési költsége: 20; ma 190 millióé 90 millióba kerül. Adósságaink, kamatai, kezelési és törlesztési költségei 1874-ben 64 millió, 1884-ben 112 és 1887. 128 milliót tett. Alamadósságunk a Tiszakormány alatt 700 millióval szaporodott; a deficitek évenként 40—50 millióval emelkednek. A valuta mai napig nincs helyreállítva, a közös aktívák mind el vannak költve, a vasuti kölcsön be van táb

lázva, az uradalmak java eladva, hitelünk a Rothschild konsortium és bécsi urak szeszélyétől függővé téve.

Egy Tocitus álnévi író röpiratában kimutatja, hogy Ausztriában 1883-ban egy lélekre esik: 4 frt 44 kr. nálunk: 6 frt 16 kr. egyenes adó. Továbbá: a belügy-, vallás és közoktatás-, igazságügyi és államadóssági járulékokból egy lélek után jut Ausztriában: 4 frt 6 kr, nálunk: 7 frt 2 kr. o. é. Ehez alig kell bővebb magyarázat. — Az 1886. évi hiteltülpések összege az összes kormánynál a miniszterelnök előterjesztése szerint: 1,409,576 frt. És ma ezer millió az állam összes adóssága.

És ki tudná eléggé jellemezni a magyar nemzet mai pénz nyomorát és leírhatlan anyagi helyzetét? Csak gyors és gyökeres rendszer változtatás segíthet még, — ha segíthet — a mai pénzügyi és általános nagy nemzeti nyomoron. Itt valóban a hit, remény és szeretet, egyedül megmentő diplomáciára van szüksége ez elgyötört nemzetnek!

Főpásztori körut

a felsők-gyergyói esperesi kerületekben.

(Folyt. és vége.)

6-7 óra tájban „ágyulóvések“ és harangzugás mellett átmentünk Szárhegyre. Itt is a község végén diszkapu állott ezen felirattal: „Üdv a Főpásztornak“.

Az öt nap óta kevés szünettel szakadó eső miatt, a hívek a Templomhegyre felvezető utnát a plébániaház terén felállított diszkapu előtt várták a nagy látogatót. A kapun ezen szellemes és sokat mondó felirat volt: — „Áldásodért szívünknek.“

Az eső szünni kezdett, a nap kisütött, Császár József községi jegyző és státusgyűlési képviselő igen szép beszéddel üdvözölte a Főpásztort, mire Ő Excellentiája körülbelül így válaszolt:

„Jól ismerem a nagy áldozatokat, melyekkel Szárhegy községe egyházi és iskolai czélokra évek hosszu során keresztül adózott. Mindezek nagy meglepéssel tölték el főpásztori szívemet s biztosítom a szeretett hívek érzelmeit ékesen tolmácsoló kedves szónokat, hogy ezen egyházközség atyai jóindulatomban és szeretetemben mindig kiváló helyen fog állani.“

A „Mária-Társulat“ tagjai a menyezet körül sorakozva — ezernyi néptől körítve s Mária dalt zengedezve kísérték a Püspököt tel a Templomhegyre

Itt a főesperes-plébános fogadta. A templomi ajtótosság után a Főpásztor fogadta a testületek tisztelgéseit.

Vacsorá után a helyi elemi iskolások és a gyergyói tanító egyesület dalárdája szép darabakat énekelt és Boga Bálint egyesületi elnök nagy szabásu szónoklatot tartott, melyben a keresztény katolikus tanítók álláspontját ékes szavakban fejtegette.

Másnap 9¹/₂ órakor kezdődött az isteni tisztelet. A plébános beszélt azon kötelességekről, melyeket a keresztesség és bérmálás szentségeinek felvétele alkalmával magunkra vállalunk, t. i. hogy „hitünket állhatatosan valljuk és aszerint éljünk.“ A Főpásztor a szivhez szóló népszerű beszédet méltatva, a témát valódi ihlettséggel tovább fejtegette, s aztán a bérmálás szentségét a templomkerítésében 455 hívőnek osztotta ki.

Ebéd alatt — hol mintegy 40 személynek volt terítve — a házi gazda püspök Ur Ő Excellentiáját felköszöntvén, emlékébe hozott egy ezelőtt 35 évvel letolyt párbeszédet az „utazó főpásztor és titkára között“, melynek szólo tanuja volt.

Ugyanis, a titkár bámulatát fejezé ki azon különös isteni adomány felett, hogy a püspök körutjában, mindenütt az őt üdvözlő híveknek oly bölcsen, ékes szóloán képes válaszolni. — A főpásztor válaszolá: „higye el kedves titkár ur! önnek is, mikor püspök lesz, minden oly jól fog menni; mert az Isten, ha Őt buzgón kérjük, az álláshoz szükséges kegyelmeket is meg szokta adni.“

A jóslat beteljesült; a jós Haynald Lajos bibornok Ő Eminentiaja volt, a titkárt pedig mindenkéi kitálálhatja.

Láthatólag meghatotta a Főpásztor ezen visszaemlékezés, s környezetének mondá: „Csakugyan úgy volt, most már én is emlékszem rá.“

Császár József is ponarát emelt s érzelem teljes szavakban köszönte meg Ő Excellentiájának azon magas kegyet, hogy derék plébánosukat főesperesnek kinevezni, s ez által Szárhegy községét kitüntetni kegyeskedett.

Ebéd után a szerzetesek iskolájának osztályaiban vizsgát tartott. Este a „Mária-társulat“ tagjai énekeltek. Másnap a nyugalom napja lett volna, de nem nyugodott, hanem a többi iskolákban is d. u. 1¹/₂ órákorig hallgatta a gyermekek feleleteit. A tanítás eredménye felett általában meglepődését fejezte ki. Az ebédén a tegnap este tisztelt tanító egyesületi dalárda tagjai is mintegy 18-an jelen voltak.

D. u. 3 órakor a hívek áldás kívánata és kísérete mellett átutazott Re netére, holnég, azon napon az iskolák növendékeinek vizsgáit hallgatta meg.

Itt is a „Mária-társulat“ szépen knett magáért. Demeter Imre derék kántor tanító a társulat nevében üdvözlő beszédet mondott, és buzgó neje, mint a társulat női elnöke, egy szép koszorut nyújtott át.

Junius 14 én d. e. 9¹/₂ kezdődött az isteni tisztelet — Beteg Imre alesperes-plébános Ur történelmi adatokkal bizonyítgatá, hogy vallásosság nélkül egy nemzet, egy ország sem állhat fenn. A Főpásztor szépen használta fel a remetei népről hallott azon elismerést, hogy szerel imádkozni és dolgozni. Buzdítá őket, hogy e kettőben soha se lankadjanak. — Itt bérmált 360-at. Ebéd után Ditróba mentünk át. Az itteni fogadtatás már ismeretes.

Én még csak annyit kívánok feljegyezni, hogy a gyergyói esperesi kerület 12 plébániájában 4366 hívőnek lön kiszolgáltatta a bérmálás szentéje.

A 69 éves Főpásztor mindenütt bámulatra méltó testi és lelki erővel végezte fárasztó apostoli működését; minden nap misézett, prédikált, bérmált, iskolákat látogatótt; némely helyen este még a lámpa gyújtás is az iskolában érte, tisztelgéseket fogadott, ügyes bajos kérelmezőket hallgatott ki, s ezeken kívül tudott időt szakítani szeretet papjaival való társalgásra is.

Va óban elmondhatjuk, hogy a Szentlélek láthatólag működik vele és benne.

Isten sokáig éltesse!

Ferencai Károly
esperesi-kerületi jegyző.

TÁRCZA.

Az amerikai párbaj határnapja.

Czobor Endre messzeterjedő birtoknak volt az ura s egyszermind ősi családjának utolsó sarjadéka, mert egyetlen fiát Bandit a papi pályára szentelte, jóllehet kivüle még csak egy leánya volt Ilona, kiből Czobor ur anyjának összes tulajdonságait látta megújulni. Elbeszélésünk idejében már ő is fejledező korában van, s szépségéről el lehet mondani, hogy hasonlít a fakadó rózsabimbóhoz. Gyermekked arcán első tekintetre némi levertség, borongás látszik, de ha beszélsz vele, megláthatod, hogy az az elborult kedélyhangulat nem állandó nála, hanem csak olyan, mint a por, mely a virágra tapad.

Ily hangulatban találjuk most is kis kertjében, hol virágait öntözgeti. Mindeniken akad valami babrálni való, s apró fehér kezcsekként nem is sajnálja érettségük beszennyezni. Lehajol a rózsabokorhoz, melynek fakadó bimbói reszketve csókolják göm bolydát arcát, s önkénytelen dalt csalnak ajkaira:

Rózsá, rózsá, fehér rózsá
Fejlik, fakad virágod,
Reggel, este piros fényvel
Eged ragyogni látod;
Az én szívem bánatában,
Keszerveben megszakad,
Ha nem ragyog szép pirjával
Felette a fénylő nap!

De ép midőn a dal javában folyt, akkor nyitott be a kertbe barátnője Pálffy Julia, s hallván szép énekét észrevétlenül lopózott a rózsá lúgasig, a hol Ilonka éppen egy szép halvány rózsabokrot kötözgetett, s csak miután a dalt bevégezte, akkor árulta el jelenlétét tapsolással.

„Jól van Ilonka, csak folytasd, — még művész nő valik belőled!”

Ambár a virágos kert helyzete az ősi ház háta mögött, s a nagy gyümölcsöskert, mely az útol elválasztá, felbátorította őt, hogy érzelmeinek dalban engedjen kifejezést, mégis a taps fölrezzenté a mélylázó Ilonkát, s csak, midőn barátnője hangját is meghallá, akkor tért vissza némileg nyugalma, de szíve hevesebben dobogott, s szelid arcát rózsapír önté el, s csak alig hallhatólag fogadta barátnője üdvözlését.

Pálffy Juliát jó kedvében teremtette az Isten, mert csakugyan mulattató és vig kedélyű szép, szőke lány volt. Mihelyt észrevette Ilonka zavarodottságát, ekként tréfálkozott vele:

„Ugyan ugyan Ilonka! Megint azokat a csúnya virágokat dédelgeted? Talán bizon szerelmes lettél abba a halvány bokorba, hisz tegnap is mindig csak ezt kötözgetted?”

Ilonka azt gondolta, hogy ha zavarodottságát keblében elnyomta, nem látszik az meg az arcán, pedig az olyan volt, mint a csendes víz tükre, melybe hacsak egy kavicsot dobsz is belé, messzeterjedő gyűrűket okoz.

Más tétre akarta vinni a beszédet, de ott is beletlott.

„Hagyj fel ingerkedéseddel” — szólt.

Mondok én annál sokkal érdekesebb dolgot. Tegnap atyám megígért, hogy kirándulást fogunk tenni a közeli erdőbe, mihelyt anyám Bandit visszahozza, — úgy-e te is eljössz velünk. Előre is örülök a kellemes kirándulásnak. Ott lesz a helybeli plebános, nevelő szülőid, nos még találod el ki?”

„Ahhoz ugyan nem sok találgatás kell — szólt Julia. — Na kimondjam-e?”

„Ne, inkább csak sugd meg, valaki meghallaná, s aztán elpirulnál . . .”

Julia vette észre a célzást, s azért is Ilonka fülébe más nevet sugott:

„Szeregy Béla.”

„Nem, sőt inkább Szépfalussy” — sugta vissza a fülébe elpirult Ilonka, — s aztán Julián volt a sor az elpirulásra.

Mint pár galamb, úgy nézett ki a fejét összedugva sugdosó két lányka egyik szőkefürtös fejjel, rózsás arccal, mosolygó kék szemekkel, melynek ellentéte volt a más lányka dúsan leomló fekete haja, beszélő, sötét szeme és majd halvány, majd rózsapiros arca.

Ilonkának e névre szíve elszorult, s hivatlan vendégként jelent meg szép szemében az áruló köny. Egymás keblére borultak, s ottan beszéltek úgy, amint fiatal lányok tudnak. Miről?

Azalatt fönn az ősi kastélyban váratlan dolgok történtek. Czobor Endrének vendége érkezett, még pedig igen kedves vendége a régi jó időkből, Török Lajos.

Török Lajos közép termetű, barna arcú férfiú volt, kinek vig kedélyét a vállára súlyosodó 50 év sem tudta megtörni, bár arcának férfias vonásai között valami titkot és jól palástolt küzdelmet lehet észrevenni, s a figyelmes szemlélő könnyen nyomára jöhetne, hogy a mint mondani szokták: „Nem mind fenékgig tejfel”. Fiaitól éveit a század közepén viselt harcokban töltötte és onnan még most is katonás magatartása.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **25 éves jubileum.** Egy szerény ünnepély folyt le zajtalanul a faluban Szentkatolnán. Szentkatolna kisded falu ugyan, de kiemelkedettebb családjainak értelmiség és száma folytán Háromszék közügyeire akárhányszor jelentékeny befolyást gyakorolt. A kiemelkedettebb családok egyike a Bakk-familia is, a melyből való Bakk Endre vízakrai plebános és a „Ferencz-József” rend lovagja. Ez a familia azonban kihalt félben volt s a lovag plebános ur már emléket is állított neki, megírván saját családjának a történetét, a mely műről annak idejében írtam volt a „Közmuvelődés-ben. Azonban most egyetlen fiú testvéreinek Istvánnak szerencsés házasságából egy fiugyermek született, a mi a család jövője iránt reményeket keltett és ok lett nagy örvendezésre. Bakk Endre ur pedig éppen most, folyó év, július 31-én lett 25-ik esztendő pap. E két alkalom összekapcsolásából egy kettős ünnepély lett, a melynek megtartása végett mind a ketten születési helyük-

re jöttek, mert Bakk István is Udvarhely hivatalnokoskodik. Itt akartak örvendezni és ünnepelni, de zaj nélkül.

A családi sirboltot kicsinosították, egyes helyeit feliratos márványlapokkal ellátták és július 30-án Bakk Endre ur az elhalt családtagokért ünnepélyes gyász istentiszteletet tartott, július 31-én pedig tartották a már érintett kettős ünnepélyt — zaj nélkül a legszűkebb családi körben. A zajosságához szükséges költségeket Bakk Endre ur alapítvány gyanánt tette le: 100 frtot Vizaknára, mostani plebániái helyére, 100 frtot pedig Szentkatolnára, születési helyére. Annnyira zaj nélkül akarták tartani, hogy még a faluban sem volt előre jelezve, hogy mi fog történni.

Először az új szülöttest keresztelte meg Bakk Endre ur. A keresztelés előtt beszédet tartott a jelenvoltakhoz arról, hogy minő remények vannak e kisdéd jövőjéhez csatolva, miért szükséges őt megkeresztelni és hogyan adták át a kereszténység előtt a kisdedeket az emberi társadalomnak. Magyarul keresztelt; saját használatára az egész szent könyvet átmagyarította és egy külön nagy kötetbe fűzte. Keresztelés után is tartott beszédet a keresztység malaszthatásairól. A miséhez készen levén az oltártól megmagyarázta, hogy miért jött ő most Szentkatolnára, mi ez a nap reá és családjára nézve, mit csinált itt a tegnap és mit szándékozik csinálni ma — lévén neki nagy oka Istennek hálat adni, és azért intonálta a *Te Deumot*. Mises végeztével az oltári szentséggel áldást adott s a templomi ünnepély véget ért. Említésre méltó, hogy Bakk Endre ur mind július 30-án, mind 31-én a helybeli szegények közt gazdag alamizsnát osztott ki.

A családtagok és mi papok a születési háznál ebédeltünk, s mivel ünnep volt és öröm is volt, hát pohárköszöntések is tartattak — még pedig számunkhoz képest bőséggben. Bakk Endre ur az öröm és élesérzékenyülés hangján köszöntött az új szülöttre, szülőire, a nagyszülőkre; Fodor L. helybeli plebános ur a hölgyekre a jelenlevő két papnövendékre és igénytelenségemre; Fodor L. a szülőkre, én Bakk Endre urra és Dr. Jancsó Benedek budapesti tanárra; Dr. Jancsó szellemesen és tartalmasan a papokra, Bakk István a barátságra stb. míg kedélyes időtöltés után mi eljöttünk, hogy a családtagok még az nap elutazhassanak.

Ezen rövid értesítésemet azzal a kívánsággal zárom be, hogy a szép multu család jövőben virágozzék, az érdeemes lovag plebános ur pedig a *jövő huszonötöt* is friss egészséggel állja ki.

Szentkatolna, 1888. aug. 4.

Pál I.

— **Kritikai levelek. XXIII.** Nunc venio ad fortissimum Szász. — Ez az esperes, ker. jegyző, és a mi a fő, a „Prot. Közl.“ érdemes és nagy buzogáru szerkesztője! — Ez utóbbi minőségében rettenetes hatalmasság. Nem ismerem személyesen, de azok után a miket ír, nagyon fekete képű ember lehet. Miután pedig egy ízben azzal dicsekedett (dicsekedett ugyan még sok mással is,) hogy Pázmány iratait jól ismeri, nem bánom, ha kisüti is rólam, hogy a fenti mondást Pázmányból utánoztam, csak azt mondja meg, honnan?

Ennek a derék urnak szerkesztői minőségben feltűnően finom irálya van, minek bizonyosságul szolgáljon itt az is, hogy a „Közművelődést“ az „otromba“ czimvel vél-

te legalkalmasabban megkülönböztetni. — Én nem akarok az olvasók ítéletének prejudikálni, s azért elállok attól, hogy a „Prot. Közl.“ írásmódját valamiféle kitételileg megkülönböztessem. Szolgálók azonban pár sornyi mutatványt a főtiszteletű ur stylvirágjai közül, s a bemutatás utánra egy kis resumét tartok fenn magamnak.

A „Közművelődés“ neki „otromba.“ Udvariassági díszkifejezés, hallani lehet Enyeden, Udvarhelyt, Vásárhelyt s másutt, a hol kollégyomok vannak, azok udvarán; ezenkívül a peccsnyeárus kofák, harmadrendű hordárok közt; olvasni pedig a „Prot. Közl.“-ben lehet csak. — Az unitáriusok, állás- és műveltség különbség nélkül neki „jó madarak“, kiknek agyában csak „satétség“ vagon; ő maga pedig saját szavai szerint az, „ki az ideális világot inkább szereti, mint a bivalókat.“ Az unitáriusokkal halálos irodalmi veszekedésben él, s a ki erről bővebben értesülni akar, olvassa el a „Prot. Közl.“ f. é. 19. számát.

Van egy vesszőparipája, melyet egyébiránt kivülről még sokan és szokszor megnyergeltek, és ez az a bizonyos „keresztény“ kifejezés. Hogy „keresztény“ a helyes kifejezés és nemzetesebb is a tót „kresztján“-ból képezett „keresztény“-nél ezt a nyakas kálvinistaság kivételével ma mindenki tudja! De nekik csak azért is Extravurst kell. Ezt nemcsak az Akadémia, a Nyelvőr, az egész magyar irodalom, de még a kis unitárius szekta is bizonyítja. Csak a kálvinistáknak kell kizárólagos megkülönböztetésképpen a „keresztény“ jelző — no meg a *haraféség!* A mit egyébként maga Szász Gerő is bevall, szólván nagy kenettel a mint következők: „Hi én elvetem (a keresztény szót t. i.) nem leszek az, a mi vagyok“ — azaz: *nem leszek igazi vas-tagnyaku, osztrák értékű, keresztény kálvinista.!!!*

— Érdekes még az is, hogy azt mondja az unitáriusokról, hogy ez az a felekezet, „mely az egész magyar imperiumot főhatósága alá sorozza.“ A kinek kedve van, csináljon rá reflexiót!

— Irodalmilag tehát, a mi az írói illetet illeti, alig áll azon a fokon, a hol akármely Schreiber knecht. (Ez Brunner Sebestény kifejezése; a ki ennél emfaticusabbat tud, írja ki.) Jóhízeműség tekintetében pedig azt hiszem, be van bizonyítva, hogy szeliden szólva dupirozza közönységét. A miről tán senki sem fogja mondani, hogy annyit tesz, mint világozságot, (már akár ev. ref. evangyéliomit, akár modern petroleumost) terjeszteni.

Szónoki sikerei közül csak egyet ismerek. Egy kiváló prot. mágnás temetésénél prédikált a „püspök“ helyett. Nem azért, mert emez tán beteg lett volna, hanem igenis azért, mert a boldogult nagy haragosa volt, s kikérte, hogy ő prédikálja el. — Beszélt tehát Sz. Gerő ur a „kidölt tölgyről“ és sok egyéb zöld meg tarka dologról, s mikor végül, amen helyett nagy pöffeszkedve úgy fejezte be beszédét, hogy „mondtam“ — így szólt az elköltözöttnek fia: „Mondtál bizony sok vadat, s engem úgyse ha nem volna a fulgyónás, én mentem pápistá lennék!“ Ezt persze nem Gerő úrnak mondá, hanem két derék kath. mágnásnak, a kiktől meg én tudom.

— **Primitia.** Július 22-én Kolozsvárt a főtéri róm. kath. templomban *t. Gábor Mózes* új áldozópap a kolozsvári buzgó hívek ezreinek jelenlétében mutatá be első szt. mi-

seáldozatát az egek Urának. A manuduktori tisztet ns. Éltés Károly, dr. apátkanonok és főesperes-plebános végezte. Mint ünnepi szónok nt. Ágotha Balázs tanárjelölt szerepelt ki az egyháztól és a papról a szónok nyugodtságával beszélt. Lélekemelő volt látni, mint sereglenek a magas urnők ép úgy, mint az alsóbb osztálybeliek a primicziánsnak áldásában részesülni.

Az ünnepélyes isteni tisztelet után a manuduktor ő nagysága fényes ebédet adott az új pap tiszteletére, melynek a városi notabilitások közül is többen részt vettek. A harmadik fogásnál az apát ur gyönyörű beszédben üdvözölte s primicziánst, mire ez hálatelt szívvel mondott köszönetet Erdély nagynevű főpásztorának, úgy szintén a manuduktorának. Majd a szülőket, a város képviselőit és a jelenlevő papságot éltette az apát ur a nála szokásos szónoki hévvel, igazi talpraesett meg jegyzésekkel fűszerezve beszédét.

Kelenföldi.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Személyzetiek.** Áthelyezettek kápláni minőségben: Tompos Mátvás Csik-Nagyboldogasszonyról Szász-Régenbe, Gal Elek Szász-Régenből Cs-Nagyboldogasszonyra. A szent Istvánról nevezett „Szt. Ferencz“ rendből: P. Imre Márk Mikházáról Gy. Szárhegyre, P. Szélyes Ferencz Szárhegyről Miházára házfőnök- és h. lelkésznek P. Bándi Bernád torockósztrgyörgyi h. lelkész P. Nemes F. Csiksomlyói tanár lett. AKapisztránról nevezett „Szt. Ferencz rend“ből: P. Pucher Anaklét Déváról Alvinczre, P. Krän er BorifácZ Körösbányára házfőnök és h. lelkésznek küldettek.

— **Az erd. róm. kath. Status** idei gyűlését — mint értesülünk — Kolozsvárt fogja tartani és pedig valószínűleg szeptember 24-én.

— A „**Gyulafehérvár**“ írja, hogy a helybeli gymnasium (6. osztály) és a püspöki lyceum 7 és 8 osztálya egyesítésének ügye már oly előhaladott stádiumban van, hogy nem sokára végleges megoldást fog érni.

— **Ft Takó János** volt papnöveldei lelkiatya s ujonnan kinevezett gyó-ditrői plebános július hó 28 án foglalta el — kedvező auspiciumok alatt — ezen állomását és 29-én tartotta beköszöntőjét. Ez alkalommal hívei 50 teritékű díszebédet rendeztek tiszteletére, melyen a szokásos pohár köszöntők sem hiányoztak. Lelje fel ott azt a boldogságot, melynek keresésére körünkől eltávozott! Vivát!

— **Fejér Manó** sepsiszentgyörgyi plebános új állomására investitúrát nyert.

— **Mozgalom indult meg** Brassóban egy új kápláni állomás szervezése érdekében. Valóban szükséges is, mert aligha a tanügynek hasznára van az, hogy gymnasiumi tanár lelkipásztori funkciókkal is foglalkozzék, mint eddig ott szokásban volt.

Székhely-Kereszturt július 31-én a segesvári csata 39-ik évfordulója alkalmából Haller József gr. kezdeményezése folytán, a csatában elesettek lelkiüdvéért Nt. Oláh

Antal lelkész ur gyászmisét és emlékbeszédet tartott. Jelen volt az isteni tiszteleten több román pap is. Végül pedig kedélyes tor zárta be az ünnepséget Haller J. gróf ur vendégszerető asztalánál.

— **Pályázat.** A csikszentgyörgyi anyaiskolánál a kántor segéd-tanítói egyik üresedésben levő állomásra pályázat tüzetik ki, melynek évi jövedelme, kényelmes lakóhely, tágas udvar, s veteményes kerten kívüli a szentgyörgy-bánkfalvi egyesült két község pénztárából 120 fr. (közpénz. b) kepe: gabonában 45 kalangya ösz, 50 kalangya tavasz, és elegendő failleték, c) ospora 10 frt. d) stolla és pium legatum részlet 22 frt. Kötelmei: a) a fiu iskola 3. 4. 5 és 6 osztályának tanítása, egy azon teremben, s valahányszor a szükség kívánja kegyelmes főpásztor ur ő maga 1887. október 20-án 3314 sz. magasrendeletere folytán az oltár és sekrestye körüli segédkezés. Pályázók, képesítési okmányokat, keresztlevél, erkölcsi, s netán mőködési bizonyítvánnyal felszerelten folyó évi szeptember elsőjéig alulírtához mulhatlanul küldjék be. Csik-Szentgyörgy aug. 1. 1888 Nagy Lajos t. kanonok iskolaszéki elnök.

— **Pályázat.** A szentgyházas-oláfalvi róm. kath. kántortanítói állomás üresedésben levén erre ezennel pályázat nyitatik. Ezen állomás évi járandósága: a) 300 frt. o. é. havi utólagos részletekben; b) kényelmes lakás gazdasági épületekkel; c) veteményes kert; d) 12 szekér szénát termő s minden évben használható kaszáló, melyet tetszés szerint szántani is lehet; e) 10 hozás bérszéna; f) 100 vontatás bükkfa; g) szabad legeltetés; h) misedij és stólaból mintegy 80 frt. A megválasztott kan'or-tanító köteles a fennirt járandóságért a kezdő iskolás gyermekeket tanítani, a kántori teendőket végezni, a templom tisztántartása, harangozás és toronyóra járatásáról gondoskodni. Pályázni kívánók keresztlevél, kántortanítói oklevél s esetleg eddigi mőködéseikről szóló bizonyítványokkal ellátott folyamodásaikat folyó évi augusztus hó 31-ig alulírtóhoz adják be. A személyes megjelenés és próba egyik szükséges feltétel lévén, erre pályá'ók egyenkint meg fognak hivattni. Szentgyházas-Oláhfalu, 1888. július 29-én Imre Károly, lelkész.

— **Pályázat.** A csikszögödi róm. kath. kántortanítói állomásra, melylyel a harangozói és sekrestyési teendők is járnak, ezennel pályázat hirdettetik. Ezen állomás javadalmát teszik; 1.) két szobából álló lakás, csür istálóval és kis veteményes kert; 2) 60 kalangya ösz és 60 kalangya tavasz kepe; 3) 12 frt ospora; 4) 40 szán bükkfa; 5) 20—30 frt stola; 6) egy kender föld és egy két szekér szénát és egy szekér sarjut termő kaszáló. Pályázni akarók kellő okmányokkal felszerelt folyamodványukat folyó év augusztus 25-ig alattírtóhoz intézzék, és próbatételre a kitűzött időig vasár és ünnepnapokon jelentkezzenek. Csik-Szereda, 1888. augusztus 6-án. Domokos János, lelkész.

SZERKESZTŐI ÜZENET.

Domokos I. Csikszereda. A hirdetési díj (1 frt) nem volt a borítékban, kérjük beküldését.

A krit. lev. irójának ha kívánja felvilágosítással szolgálunk levélben.

Uram bátyánuak. Köszönöm a huszonötöt s viszont k.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.
Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, PAL ANTAL, PAL ISTVAN, STRAUBERT ÖDÖN,

Nyomatott Papp és Ferdinándnál a püsp. lyc. nyomdában Gyulafehérvárt.